

3. Шапиро Д.К. Дикорастущие плоды и ягоды / Д.К. Шапиро, Н.И. Манциводо, А.В. Михайловская. — Мн.: Ураджай, 1989. — 128 с.

ДИКОРОСЛІ ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ГІГРОФІЛЬНИХ ЕКОТОПІВ ПОЛТАВСЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ

Пилипенко М.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
Україна

Зеленою окрасою Полтави та сучасною освітньо-науковою базою природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка є його ботанічний сад. Він розташований у мальовничій місцевості східної частини міста на схилах балки, сформованої правою притокою річки Тарапунька. На території ботанічного саду знаходиться частина цього струмка і пов'язана з ним невелика водойма. Це обумовлює наявність перезволожених екоотопів із різноманітним рослинним покривом, у складі якого наявні представники лікарської флори.

Метою роботи є провести облік дикорослих лікарських рослин гігрофільних екоотопів Полтавського ботанічного саду та з'ясувати їх лікувальні властивості.

По берегах струмка і водойми можна зустріти розріджені зарості мати-й-мачухи та гірчака перцевого.

Мати-й-мачуха (*Tussilago farfara* L.) — багаторічна рослина з родини складноцвітих. Настої, відвари вживаються як відхаркувальний засіб при захворюваннях дихальних шляхів, кашлі. З лікарською метою заготовляють молоді листки (травень-липень), які сушать у затінку [1].

Гірчак перцевий, або водяний перець (*Persicaria hydropiper* L.) — однорічна трав'яниста рослина родини гречкових. Вживається як кровоспинний засіб, особливо при маткових кровотечах. Збирають надземні частини гірчака перцевого під час його квітіння (червень-серпень).

На ділянках заплави, що піддаються інтенсивному витоптуванню, зустрічаються деякі бур'яни, що відомі також своїми лікарськими властивостями.

Кропива дводомна (*Urtica dioica* L.) — багаторічна рослина родини кропивових. Жалкі волоски на стеблі та листках кропиви містять отруйну рідину. Препарати на основі кропиви вживаються як кровоспинний засіб при легеневих, ниркових, маткових і кишкових кровотечах, а також як джерело вітамінів. Листя заготовляють навесні [3].

Кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale* Wigg.) — багаторічна рослина родини айстрові. У народній медицині у формі настоїв використовується як жовчогінний, проносний засіб та для збудження апетиту. Для приготування ліків використовують корені кульбаби.

Подорожник великий (*Plantago major* L.) — багаторічна рослина з родини подорожникових. Зовнішньо вживається як ранозагоюючий засіб, а внутрішньо — як засіб для відхаркування. Свіже листя входить до складу препаратів, які вживаються при гастритах, хронічних і гострих колітах [1].

Чистотіл звичайний, або великий (*Chelidonium majus* L.) — рослина, яка належить до родини макових. Для лікувальних цілей застосову-

ють траву (стебла, вкриті листям) рослини і сік із неї, а іноді всю рослину з коренем. Траву чистотіла збирають на початку і під час квітання (травень-липень) [3].

Лопух великий, або справжній (*Arctium lappa* L.) – дворічна трав'яниста рослина родини айстрових. У формі відварів вживається як сечогінний і потогінний засіб, а також при подагрі і ревматизмі. Заготовляють корені рослини першого року життя восени [1].

По гілках дерев і чагарників та уздовж заростей високорослих трав простягаються ліановидні пагони хмелю звичайного (*Humulus lupulus* L.) – багаторічної трав'янистої рослини із родини коноплевих. Для лікувальних цілей застосовують стиглі шишки хмелю, які збирають із початку серпня. Засоби на основі хмелю заспокоюють нервову систему, мають загальну заспокійливу та деяку болетамувальну дію [1].

На нижній ділянці заплави струмка можна зустріти поодинокі екземпляри оману високого (*Inula helenium* L.) – багаторічної трав'янистої рослини родини айстрові. Застосовують як відхаркувальний засіб при гострих респіраторних вірусних інфекціях, кашлі, при багатьох хворобах як сечогінний і потогінний засіб, для поліпшення травлення, лікування ран, від корости [3]. Для виготовлення ліків використовують корені оману, які заготовляють у квітні-травні. Оман високий є регіонально рідкісною рослиною на Полтавщині [2], тому його природні місцезростання потребують обліку, а заготівля сировини має бути суворо регламентована.

Отже, проведення обліку дикорослої флори гігрофільних екопотів Полтавського ботанічного саду свідчить, що у складі рослинного покриву навколоводного простору зростає чимало видів рослин, які мають значний фармацевтичний потенціал і здатні вдало доповнити асортимент культивованої лікарської флори, слугуючи своєрідними навчальними експонатами. Заготівлю лікарської сировини тут проводити недоцільно, враховуючи незначні ресурсні запаси згаданих рослин, а також відповідний статус території ботанічного саду.

Література

1. Катіна З.Ф., Івашина Д.С., Анісова М.І. Дикорослі рослини УРСР. – К., 1965. – 308 с.
2. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: Т.Л. Андрієнко, М.М. Перегрим. – К.: Альтерпрес, 2012. – С. 93-99.
3. Харченко М.С., Карамішев А.М., Сила В.І., Володарський Л.Й. Лікарські рослини та їх застосування. – К., 1981. – 230 с.

ВИВЧЕННЯ МІГРАЦІЙ ТА ПОВЕДІНКИ ВОРОНОВИХ РОДУ *CORVUS* З МЕТОЮ ПОПЕРЕДЖЕННЯ СПАЛАХІВ ЕПІЗООТИЧНИХ ТА ЕПІДЕМІЧНИХ СИТУАЦІЙ ЗООНОЗНИХ ХВОРОБ ЛЮДИНИ І ТВАРИН В УМОВАХ МІСТА

Попельнюх В. В., Дупак В. С.
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
Україна

Особливе місце серед представників дикої фауни, як потенційного